

Радонъ Георгиевъ Тодевъ

Въ политѣ на Пирина се намира планинскиятъ курортенъ градецъ Банско, дето живѣе видното семейство Тодеви. Братя Тодеви — Никола, Благо, Георги и Иванъ, сега вече покойници, бѣха известни

рактеренъ, затова бѣ обичанъ отъ другаритѣ си учители и ученицитѣ си. Въ всѣко обществено и народно начинание, той взимаше участие и работѣше безкористно.

Папазъ-гьолъ въ Пиринъ планина.

като добри търговци, не само въ Разложко, но и по-далечъ — Солунъ, Виена и другаде.

Единиятъ отъ тѣхъ, Благо, е билъ известенъ като най-буенъ, решителенъ и защитникъ на населението. Радонъ Георгиевъ Тодевъ е синъ на киръ Георги и внукъ на киръ Благо. Роденъ е въ Банско на 1869 г., дето добива основното си образование и завършва третия класъ. Следъ това постѣпва въ Солунската гимназия и завършва четвъртия класъ. Въпрѣки желанието си да продължи образованието си, не е могълъ, а става учителъ въ Банско, дето учителствува непрекъснато 9 години. Като ученикъ и учителъ, той бѣ скромненъ, услужливъ, доброха-

Георгиевъ Тодевъ.

Въ Разложко бѣха дошли и други чети, доброволци, желаючи да взематъ участие въ борбата.

Щабътъ на революционнитѣ сили даде нареждане, всички чети да се събератъ на 13. септемврий въ мѣстността „Света Богородица“, въ Годлевската планина. Оттукъ, по нареждане на щаба, започнаха нападенията на четитѣ на с. Бачево, гр. Разлогъ (Мехомия) и пр.

Телеграфнитѣ жици бѣха изсѣчени и Разложко бѣ откъснато отъ другитѣ околии. На 16. септемврий (ст. ст.) отъ щаба бѣ дадено нареждане да се премѣстятъ една частъ отъ четитѣ и да нападнатъ

Израстналъ въ политѣ на гордия Пиринъ, възпитанъ въ духа на своя чичо, той бѣ голѣмъ родолюбецъ и преданъ синъ на своето поробено отечество. Радонъ не остана далечъ отъ революционната борба въ Разложко. Той влѣзна въ редоветѣ на ВМРО и показа на дѣло своята любовъ къмъ родината, като взе живо участие въ подготовката на Илинденското въстание презъ 1903 година. На 14. септемврий (ст. ст.), Кръстовденъ, бѣ определено, Разложкото население да въстане съ оржие въ рѣка противъ вѣковното турско робство. Въ околийския революционенъ конгресъ на Разложко бѣ решено, всички годни за оржие млади и стари да се групиратъ въ чети, на всѣка чета да се назначи войвода, който да я ржководи. На една отъ мѣстнитѣ чети въ Банско бѣ назначенъ за войвода Радонъ

аскера въ с. Бѣлица. Радонъ съ своята чета отъ 25 бойци, все отборъ юнаци, остана на „Чала“, надъ „Света Богородица“, да отбранява позицията и отбива нападенията на турцитѣ. Съ него бѣха останали и други групи отъ мѣстното население.

Учителскиятъ съставъ при българското училище въ гр. Банско презъ 1892—93 год. (на предния редъ въ срѣдата е директорътъ Лука попъ Теофиловъ, а вториятъ въ втория редъ отъ дѣсно къмъ лѣво е Радонъ Георгиевъ Тодевъ).

На 17. и 18. септемврий четата на Радонъ бѣ нападната и атакувана отъ турския башибозукъ и аскеръ. Радонъ Тодевъ тукъ показа своята безгранична обичъ къмъ родината. Бори се като лъвъ. Когато четата е била заобиколена отъ всички страни и атакувана отъ многобройния неприятель, нѣкой отъ четниците предложилъ да отстъпятъ. Радонъ категорически отказалъ и всички продължили неравната борба, въ която падна самъ Радонъ съ 20 млади и вѣрни другари отъ Банско.

На полесражението на „Чала“, надъ „Света Богородица“, паднаха и отъ другитѣ чети нѣколко четници — всичко около 30 души.

Радонъ загина геройски съ свойтѣ вѣрни юнаци.

Останалитѣ живи другари, следъ нѣколко дни, се завърнаха, събраха труповѣтъ на убититѣ и подъ сѣнкитѣ на вѣковнитѣ гори ги погребяха.

Народътъ оцени правилно героизма на Радона и нарече мѣстността на сражението „Радонова позиция“.

Дѣлото на Радона нѣма да заглъхне, то все повече ще расте. Народътъ, въ отплата къмъ дѣлото на своя милъ синъ, всѣка година на втория день на Великдень се събира на „Света Богородица“ на поклонение на гроба, за да отдаде данъ на почитъ и да почерпи поука и назидание за бждещето. Младечитѣ сжщо отиватъ, за да посетятъ лобното мѣсто въ Разложко и да се поклонятъ предъ величавия подвигъ на Радоновата чета.

Радоновиятъ другаръ по оржие, Константинъ Моле-ровъ, възпѣ подвига на Радона въ следната пѣсенъ :

Жална ми бабо, послушай!

Глуха е доба потайна,
месецъ е грѣйналъ надъ село —
де гиди слънце хайдушко!

Листата шепнатъ, треперятъ,
бухълътъ буха зловещо —
бухай ми птицо кръвнишка!

По друмъ дружина минава,
край село тихо, заспало —
ей гиди село хайдушко!

Жална имъ баба насреща,
жално си пита дружина:
дружина вѣрна, сговорна,
де ви, дружина, младъ Радонъ?
кжде ми, баби, остана
моето чедо Пиринско?

— Радонъ ти, бабо, остана
горе ми, горе на Рила —
жална ми бабо, послушай! —
на Годлевската планина,
въ Радоновата пусия —
ей гиди чедо хайдушко!

— Камъ му, дружина, пушката,
пушката, баби, мартина? —
дружина вѣрна, сговорна!

— Остана, бабо, на шума,
по тия ширни пържари —
де гиди зрѣли ягоди!

— Камъ му, дружина, кепето?
три дни го майка китила,
милото кепе хайдушко!

— Остана, бабо, остана
на дива коза легало —
жална ми бабо, послушай!

— Камъ му, дружина, сабата,
сабата чичовата му? —
дружина, мила на баби!

— Остана, бабо, на шума,
по тия рилски рудини —
бре леле майко хайдушка!

На боръ столѣтень, вѣковень,
окачихме му пушката,
пушката, бабо, мартина,
до пушката е сабата,
долу е кепе китено —
ой мори кепе хайдушко!

Подъ бора лежи младъ Радонъ,
твоего чедо хайдушко —
жална ми бабо, послушай!

Здравецътъ цъвти до него,
ягоди зрѣять край него —
ей гиди чедо пиринско!

Гората чудна надъ него
пѣсень му пѣе хайдушка —
жална ми бабо, послушай!

Кога ношъ страшна настане,
когато ревне гората —
ой мори горо зелена! —
завиятъ вълци, лисици,
забухатъ птици кръвнишки —
бухайте птици злокобни! —
Радонъ отъ гроба излиза,
откачя сабя отъ бора —
сабята чичовата си —
по гори броди самотень,
броди и търси чича си —
жална ми бабо, послушай!